

§ 245

Dnr IFN 2023/00357-1.7.1

Remiss av promemorian Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn

Beslut

Individ- och familjenämnden antar yttrandet som sitt eget och överlämnar det till Socialdepartementet.

Reservation

Carl-Henrik Knutsson (M) och Caroline Frisk (SD) reserverar sig mot beslutet.

Ärendebeskrivning

Individ- och familjenämnden har tagit del av förslaget ”Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn”, och lämnar synpunkter i sitt remissvar. Individ- och familjenämnden har granskat och övervägt lagförslagen och ställer sig bakom delar av dem men ser också att det finns en del tveksamheter i de föreslagna lagändringarna.

Remissvaret ska vara Socialdepartementet tillhanda 7 november 2023.

Utredningen föreslår följande lagändringar:

1. Att anmälningsskyldigheten vid kännedom om eller misstanke att ett barn far illa, ska utökas till att omfatta fler myndigheter och yrkesgrupper än idag, - Individ- och familjenämnden ställer sig bakom lagförslaget.
2. Att det ska vara obligatoriskt för socialnämnder att återkoppla till den som omfattas av skyldigheten att göra en anmälan om oro för barn, - Individ- och familjenämnden ställer sig tveksam till lagförslaget.
3. Att socialnämndernas möjligheter att ta del av uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren inom ramen för en barnavårdsutredning ska utvidgas, - Individ- och familjenämnden ställer sig bakom lagförslaget.
4. Att gallringsbestämmelserna i fråga om handlingar i barns personakter bör ändras och om den 70-åriga sekretesstiden för handlingar i barnakter ska förlängas, - Individ- och familjenämnden ser inga hinder och ställer sig bakom förslaget om att förlänga gallringstiden.

Individ- och familjenämnden ställer sig tveksam till att lagförslaget om att upprätta en barnakt för samtliga inkomna orosanmälningar. Individ- och familjenämnden förslag är gallringsplikt efter 2 år för alla anmälningar som inte föranlett beslut om att inleda utredning genomförs.

5. Att möjligheterna till informationsutbyte mellan socialnämnder i olika kommuner behöver utvidgas i det brottsförebyggande arbetet med barn och unga, - Individ- och familjenämnden ställer sig tveksam till lagförslaget.

6. Att behovet av att förbättra möjligheterna för socialnämnder att inhämta information vid utredning av barnets bästa när det gäller frågor om vårdnad

om barn, barns boende och barns rätt till umgänge med den förälder som barnet inte bor hos, - Individ- och familjenämnden ställer sig bakom lagförslaget.

Yrkanden

Vicki Skure-Eriksson (C) och Robert Nilsson (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Carl-Henrik Knutsson (M) och Caroline Frisk (SD) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut med följande ändring, att formuleringen i yttrandet under punkt 5 ska ändras från ”ställa sig tveksam till förslaget” till ”ställa sig bakom förslaget”.

Proposition

Ordföranden finner att det finns två förslag till beslut, dels förvaltningens förslag till beslut, dels Carl-Henrik Knutsson (M) och Caroline Frisks (SD) ändringsyrkande gällande punkt 5.

Ordföranden ställer bifall mot avslag på ändringsyrkandet och finner att yrkandet avslås och att man beslutar enligt förvaltningens förslag till beslut.

Kopia till

Socialdepartementet



Individ- och familjeförvaltningen
Iman El Awad
Epost: iman.el.awad@vasteras.se

Kopia till
Socialdepartementet

Individ- och familjenämnden

Tjänsteutlåtande - Promemorian Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn (Ds 2023:15)

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden antar yttrandet som sitt eget och överlämnar det till Socialdepartementet.

Ärendebeskrivning

Individ- och familjenämnden har tagit del av förslaget ”*Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn*”, och lämnar synpunkter i sitt remissvar. Individ- och familjenämnden har granskat och övervägt lagförslagen och ställer sig bakom delar av dem men ser också att det finns en del tveksamheter i de föreslagna lagändringarna.

Remissvaret ska vara Socialdepartementet tillhanda 7 november 2023.

Utredningen föreslår följande lagändringar:

1. Att anmälningsskyldigheten vid kännedom om eller misstanke att ett barn far illa, ska utökas till att omfatta fler myndigheter och yrkesgrupper än idag, - *Individ- och familjenämnden ställer sig bakom lagförslaget.*
2. Att det ska vara obligatoriskt för socialnämnder att återkoppla till den som omfattas av skyldigheten att göra en anmälan om oro för barn, - *Individ- och familjenämnden ställer sig tveksam till lagförslaget.*
3. Att socialnämndernas möjligheter att ta del av uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren inom ramen för en barnavårdsutredning ska utvidgas, - *Individ- och familjenämnden ställer sig bakom lagförslaget.*
4. Att gallringsbestämmelserna i fråga om handlingar i barns personakter bör ändras och om den 70-åriga sekretesstiden för handlingar i barnakter ska förlängas, - *Individ- och familjenämnden ser inga hinder och ställer sig bakom förslaget om att förlänga gallringstiden.*

Individ- och familjenämnden ställer sig tveksam till att lagförslaget om att upprätta en barnakt för samtliga inkomna orosanmälningar.

Individ- och familjenämnden förslag är gallringsplikt efter 2 år för alla anmälningar som inte föranlett beslut om att inleda utredning genomförs.

5. Att möjligheterna till informationsutbyte mellan socialnämnder i olika kommuner behöver utvidgas i det brottsförebyggande arbetet med barn och unga, - *Individ- och familjenämnden ställer sig tveksam till lagförslaget.*
6. Att behovet av att förbättra möjligheterna för socialnämnder att inhämta information vid utredning av barnets bästa när det gäller frågor om vårdnad om barn, barns boende och barns rätt till umgänge med den förälder som barnet inte bor hos, - *Individ- och familjenämnden ställer sig bakom lagförslaget.*



Individ- och familjeförvaltningen
Iman El Awad
Epost: iman.el.awad@vasteras.se

Socialdepartementet

Remissvar - Promemorian Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn (Ds 2023:15)

Individ- och familjenämnden har tagit del av förslaget om fler verktyg i socialtjänstens arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn och ser det som ett välbehövligt steg för att stärka barns rätt till goda och trygga uppväxtvillkor.

Individ- och familjenämnden har granskat och övervägt lagförslagen där nämnden ställer sig positiv till delar av förslagen. Individ- och familjenämnden har också identifierat kritiska punkter som nämnden ställer sig tveksam till och bedömer att dessa bör beaktas innan lagförslaget kan verkställas.

Individ- och familjenämnden vill även betona att den nya socialtjänstlagen kommer att kräva en stor omställning för kommunerna. Individ- och familjenämnden önskar därmed att utredningens föreslagna ändringar bör gå i linje med det kommande omställningsarbetet som socialtjänsten står inför.

Individ- och familjenämnden och regeringens gemensamma målsättning är att stärka skyddet för barn och förebygga brott, men det måste ske med noggrannhet utifrån barn och ungas bästa och i full respekt för de utmaningar som socialtjänsten står inför.

Individ- och familjenämnden lämnar följande synpunkter på föreslagna lagändringar;

- 1. Att anmälningsskyldigheten vid kännedom om eller misstanke att ett barn far illa enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, ska utökas till att omfatta fler myndigheter och yrkesgrupper än idag,**

Individ- och familjenämnden bedömer att genomförandet av utökat anmälningsansvar för fler myndigheter kan bidra till samhällets gemensamma ansvar för alla barn.

Genomförandet av lagförslaget kan stärka skyddet för barn som riskerar att fara illa oavsett om det kan innebära ett ökat inflöde av orosanmälningar till socialtjänsten.

Individ- och familjenämnden ser inga hinder och ställer sig bakom förslaget samt ser lagförslaget som ett viktigt steg i det förebyggande arbetet och stärkt skydd för barn.

2. Att det ska vara obligatoriskt för socialnämnder att återkoppla till den som enligt 14 kap. 1 § SoL omfattas av skyldigheten att göra en anmälan om oro för barn,

Individ- och familjenämnden ser att lagförslaget om obligatorisk återkoppling kan bidra till ökad trygghet för den som gjort anmälan, transparens i socialtjänstens arbete och ökad tillit till socialnämndens arbete och minska upplevd maktlöshet hos den som gjort anmälan.

Samtidigt ser individ- och familjenämnden att lagförslaget kan bidra till ökade förväntningar och krav på socialnämnderna. Nämnden befärrar att om lagförslaget går igenom kan det leda till ökade resurskrav och arbetsbelastning för socialtjänsten att hantera återkopplingarna utifrån anmälarens behov av återkoppling snarare än barnets behov av stöd och hjälp. Nämnden ställer sig även frågan om hur lagförslaget kommer att ge ett mervärde för enskilda barn.

Nuvarande lagstiftning möjliggör för anmälningsskyldiga att begära återkoppling. När en begäran om återkoppling har inkommit ska socialtjänsten återkoppla till anmälaren, det man återkopplar är om utredning är inledd eller inte. Det lagda lagförslaget förändrar inte vad som ska återkopplas om inte samtycke finns för annat.

Att personer som omfattas av anmälningsplikten av olika anledningar väljer att inte anmäla oro när det skulle vara befogat bör kunna åtgärdas på andra sätt än genom ny lagstiftning.

Individ- och familjenämnden vill betona att anmälningsskyldigheten inte ska vara avhängig på att anmälaren garanteras återkoppling så som lagförslaget ligger.

I nuvarande lagstiftning bör socialnämnden erbjuda barnet, vårdnadshavaren och den som har gjort en anmälan ett möte, om det är lämpligt med hänsyn till barnets bästa, ett så kallat anmälningsmöte. Individ- och familjenämnden ser att för att stärka samverkan och att återkoppling sker, är anmälningsmöte ett bättre alternativ att komma för att komma åt problemet om brist på återkoppling.

Ett anmälningsmöte är ur ett barnrättsperspektiv att föredra eftersom det ger möjlighet till dialog mellan anmälaren, familjen och socialtjänsten.

Individ- och familjenämnden ställer sig tveksam till att lagförslaget genomförs.

3. Att socialnämndernas möjligheter att ta del av uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren inom ramen för en

**barnvårdsutredning, dvs. en utredning av om socialnämnden
behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd, ska utvidgas,**

Individ- och familjenämnden bedömer att förslaget om att utvidga socialtjänstens möjligheter att ta del av uppgifter ur misstanke- och belastningsregistret har sina fördelar när det kommer till att öka skyddet för barn, stärka barnsäkerheten och ge socialtjänsten mer välgrundade bedömningar i sina utredningar.

Individ- och familjenämnden vill samtidigt betona vikten av att lagförslaget i högre utsträckning behöver ta hänsyn och säkerställa att personuppgifter behandlas rättvist och med respekt för individens integritet. Individ- och familjenämnden efterlyser tydliga riktlinjer som stödjer kommunerna i arbetet för att tillförsäkra att uppgifter hanteras ansvarsfullt och i enlighet med lagstiftningen. Detta eftersom tillgång till utdrag ur belastningsregistret vid orosanmälningar kan leda fel.

Individ- och familjenämnden ser inga hinder och ställer sig bakom förslaget samt ser lagförslaget som ett viktigt steg i det förebyggande arbetet och stärkt skydd för barn.

**4. Att gallringsbestämmelserna i fråga om handlingar i barns
personakter (barnakter) bör ändras och om den 70-åriga
sekretesstiden för handlingar i barnakter ska förlängas,**

Individ- och familjenämnden ser att lagförslaget kan innebära administrativa och ekonomiska konsekvenser av att ändra gallringsbestämmelser eller förlänga sekretesstiden. Att behålla handlingar under en längre tid kan kräva mer lagring och säkerhetsåtgärder, vilket kan vara kostsamt. Det kan också innebära mer arbete för personalen som ansvarar för att hantera och skydda handlingarna.

Gällande att en digital barnakt upprättas varje gång en orosanmälan kommer in kan synliggöra de barn som fallit mellan stolarna samt ge socialtjänsten en överblick över barnets situation över tid. Individ- och familjenämnden strävar efter att förebygga brott mot barn och stärka skyddet för barn, i och med lagförslaget får verktyget inte förlora barnets rättssäkerhet ur sikte. Det är viktigt att säkerställa att barn och deras familjer inte oskäligt drabbas av de nya åtgärderna och att barnets bästa alltid är i centrum.

Om lagförslaget antas utan särskiljning mellan grundade och ogrundade orosanmälningar ser individ- och familjenämnden att det bör finnas annan gallringstids, exempelvis 2 år för de ogrundade orosanmälningarna. Främst önskar individ- och familjenämnden att det inte upprättas akter på de ogrundade orosanmälningarna.

Individ- och familjenämnden vill betona att det finns skäl att ta fram tydliga riktlinjer som stödjer kommunerna i arbetet för att tillförsäkra att uppgifter hanteras ansvarsfullt och i enlighet med lagstiftningen för att inte riskera inskränka utifrån grundlösa orosanmälningar där en alternativ hantering bör övervägas.

Individ- och familjenämnden ser inga hinder och ställer sig bakom förslaget om att förlänga gallringstiden samt ser lagförslaget som ett viktigt steg i det förebyggande arbetet och stärkt skydd för barn.

Individ- och familjenämnden ställer sig tveksam till att lagförslaget om att upprätta en barnakt för samtliga inkomna orosanmälningar. Individ- och familjenämnden förslag är gallringsplikt efter 2 år för alla anmälningar som inte föranlett beslut om att inleda utredning genomförs.

5. Att möjligheterna till informationsutbyte mellan socialnämnder i olika kommuner behöver utvidgas i det brottsförebyggande arbetet med barn och unga,

Individ- och familjenämnden ser att förslaget kan innebära en ökad likställighet för enskilda där nämndens organisation och uppbyggnad får minskad betydelse för möjligheterna till samverkan. Detta särskilt när kommunerna är av den storleken att stadsindelning tillämpas.

När det gäller mindre kommuner med ingen stadsindelning bedömer individ- och familjenämnden att nuvarande lagstiftning ger socialtjänsten tillräcklig handlingsutrymme att hantera frågor som dessa.

Om lagförslaget genomförs bedömer individ- och familjenämnden det särskilt positivt att barnets bästa förs in som ett rekvisit i lagparagrafen. Detta bedöms öka chanserna att en bedömning av barnets bästa beaktas och redovisas i varje enskilt fall av informationsutlämning.

Om lagförslaget antas efterlyser individ- och familjenämnden en tydligare beskrivning på vilket sätt lagförslaget kommer att stärka det brottsförebyggande arbetet eftersom ansvarsfrågan inte förändras och inte heller om informationsutlämnade socialtjänst kan kräva någon aktivitet av mottagande socialtjänst.

När det gäller informationsutlämnande mellan kommunernas socialtjänster kan kommunerna i nuläget tillämpa informationsbyte i verkställighet kring ett barn. Att utöver det fortsätta ha uppföljande kontakter ser inte individ- och familjenämnden ett klart och tydligt syfte speciellt med hänvisning till att det inte blir någon skillnad i ansvarsfrågan mellan kommunerna.

Om lagförslaget ändå går igenom bör informationsutlämnade regleras med tidsgränser för hur länge uppföljande kontakter får ske.

Individ- och familjenämnden ställer sig tveksam till att lagförslaget genomförs.

6. Att förbättra möjligheterna för socialnämnder att inhämta information vid utredning av barnets bästa när det gäller frågor om vårdnad om barn, barns boende och barns rätt till umgänge med den förälder som barnet inte bor hos

Individ- och familjenämnden ser inga hinder och ställer sig bakom förslaget. Individ- och familjenämnden ser lagförslaget om utökade möjligheter att utreda sakfrågor inom området vårdnad, boende och umgänge utifrån barnets bästa som ett viktigt steg i det förebyggande arbetet och stärkt skydd för barn.

Gällande resurser, kostnader och arbetsbelastning

Individ- och familjenämnden likt flera andra socialnämnder i landet har under en längre tid kämpat med resursbrist och hög arbetsbelastning inom verksamhetsområde barn och unga.

Att utöka ansvarsområdet för socialtjänsten utan att ta hänsyn till redan ansträngda personal kan påverka kvaliteten på de tjänsterna individ- och familjenämnden erbjuder barn och deras familjer.

Även om lagförslaget antas på sikt leda till minskad arbetsbelastning och minskade kostnader för socialnämnderna, anser individ- och familjenämnden att regeringen i sin implementering behöver utgå från socialnämndernas befintliga nuläge.

Exempelvis på förslaget om återkoppling till anmälningspliktiga. Västerås registrerar ca 8200 anmälningar per år, varav cirka 5000 kommer från anmälningspliktiga verksamheter. Detta kommer sannolikt att kräva en kraftig resursförstärkning för att säkerställa återkoppling mot nuvarande anmälningspliktiga verksamheter och det kommer att öka än mer om/när fler samhällsaktörer blir anmälningspliktiga.

Individ- och familjenämnden ser därmed vikten av att regeringen i samband med införandet behöver stödja kommunerna ekonomiskt och kompetensmässigt för att säkerställa en effektiv och kvalitativ implementering som fungerar över tid.

Gällande uppföljning och utvärdering

I lagförslaget står vikten av uppföljning samtidigt som individ- och familjenämnden saknar hur lagförslaget ska följas upp och önskar av regeringens utredare att lägga till tydliga mål och indikatorer för att mäta effektiviteten av dessa nya verktyg. Förslaget behöver kompletteras med hur dessa verktyg ska följas upp och utvärderas för att inte riskera att införa åtgärder som inte ger önskad effekt.